

2. 8. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Role časové hodnoty peněz při stanovení výše peněžitého plnění soudem

V rámci české rozhodovací praxe obecných i rozhodčích soudů se denně setkáváme s tím, že konečné rozhodnutí sporu nastává až několik let od data vzniku sporu. Tento časový nesoulad je třeba v praxi řešit zejména v případech těch sporů, na jejichž konci je vypláceno některé straně peněžité plnění. S tímto se setkáváme běžně u žalob na náhradu škody, vypořádání společného jmění manželů (dále jen „SJM“) či žalob na vydání bezdůvodného obohacení, kdy tržní hodnotu majetkových složek v praxi určuje znalec nebo znalecký ústav.

ALLEN & OVERY

Z pohledu znaleckého zkoumání je podstatné, k jakému datu vznikl skutkový základ sporu, respektive, jaký okamžik bude rozhodný pro účel budoucího znaleckého ocenění. Z pohledu časové souslednosti zde máme tři důležitá po sobě jdoucí data:

- 1) Datum vzniku události, jež je základem sporu = datum ocenění dle znaleckého posudku.
- 2) Datum vypracování znaleckého posudku.
- 3) Datum rozhodnutí soudu, respektive nabytí jeho právní moci.

Rozdílnost data ocenění a data vypracování znaleckého posudku

Datum ocenění a datum vypracování jsou povinné náležitosti znaleckého posudku. Datum ocenění je v Návrhu českého oceňovacího standardu z roku 2011 (bod 2.11) definováno takto:

„Datum ocenění je datum, ke kterému se vztahuje odhadnutá hodnota. Datum ocenění je nutné odlišovat od data, kdy je ocenění zpracováno. Do hodnoty podniku se nemohou promítat informace a vlivy, které nastaly až po datu ocenění.“

Je důležité si uvědomit rozdílnost obou dat a skutečnost, že se z časového hlediska mohou výrazně lišit. Datum vypracování představuje den, kdy byl znalecký posudek dokončen a fyzicky vyhotoven (vydán) se všemi jeho povinnými náležitostmi. V případě, kdy se rozhoduje o výši hodnoty nebo ceny týkající se předmětu sporu k určitému datu, není možné měnit datum ocenění. Datum ocenění zůstává i v případě prodlužování soudního sporu a oddalování právní moci rozsudku stejné. Vezměme si např. skutečnou škodu, která vznikla zničením cizí věci. Ať již je znalecký posudek vyhotoven k jakémukoli datu a ať je rozhodováno soudem kdykoli v budoucnu, zajímá nás skutečná škoda v ten den, kdy došlo ke zničení či poškození věci.

Představme si, že se nacházíme ve dni, kdy byla věc zničena, tj. v datu ocenění, a předpokládejme, že známe tržní hodnotu vzniklé škody, kterou v budoucnu stanoví znalec k datu ocenění. Problémem je,

že nárok na vyplacení této částky bude v případě sporu přiznán až k datu pravomocného rozhodnutí soudu a částka jako taková může být vyplacena až mnohem později. V každém případě bude mezi okamžikem vzniku škody a okamžikem, kdy bude nahrazena, prodleva až v řádu několika let.

Časová hodnota peněz

Časová hodnota peněz vychází z racionálního pohledu. Peníze, které má osoba k dispozici dnes, pro ni mají větší význam, hodnotu, než stejné peníze získané v budoucnosti. A to z důvodu, že současné peníze může investovat a získávat z nich výnosy (např. úroky, nájmy, zisky). Zatímco při stejné částce, kterou získá v budoucnosti, bude získávat výnosy až od té chvíle, kdy peníze obdrží.

Soud by poškozenému měl přiznat částku škody navýšenou o částku, o kterou přišel během časového nesouladu mezi vznikem skutečné škody a rozhodnutím soudu.

K tomu, že je důležité skutkový stav věci k datu, kdy soud rozhoduje, se vyjádřil Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn.: 25 Cdo 860/2002, kde mimo jiné uvedl, že při rozhodování soudu o nároku na náhradu škody je třeba vycházet i z ustanovení § 154 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), které stanoví, že pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení. Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí označil za rozhodující otázku vzniku škody a její existence v době, kdy soud o nároku na její náhradu rozhoduje, a nikoliv v době, kdy byl nárok na její náhradu poškozeným uplatněn.

Soud by měl mít možnost zohledňovat v rozhodování časovou hodnotu peněz při rozhodování o nároku skrz své volné uvážení, které je zakotveno např. v § 2955 OZ a § 136 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů. Domníváme se také, že výklad, který umožňuje zohlednění časové hodnoty peněz, není v rozporu s konstantní judikaturou českých soudů, která v případě majetkových náhrad sice odmítá koncept punitive damages[1] a zdůrazňuje čistě kompenzační funkci náhrady škody (srov. např. Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3936/2010). Přihlédnutí ke změně časové hodnoty peněz při rozhodování soudu přitom nijak nezvýhodňuje některou ze stran sporu. Zúčastněné strany by měly obdržet či plnit z pohledu reálné hodnoty stejně plnění jako k okamžiku rozhodného pro ocenění, přestože nominální hodnota je jiná. Nejvyšší soud sice např. v rozhodnutí sp. zn. 28 Cdo 3910/2011 vyslovil názor, že nelze přiznat poškozenému škodu v podobě ušlého zisku jako výnosu z úroku z peněz, když nebylo prokázáno, že měl mít prostředky skutečně úročené na základě smlouvy s bankou. Zde ale Nejvyšší soud nepracoval s časovou hodnotou peněz (tedy výší nároku jako takového), ale pouze s konceptem ušlého zisku, který je třeba chápat odděleně. Změnu v časové hodnotě peněz nelze chápat jako ušlý zisk, protože tím, že je nahrazen pokles v hodnotě peněz, není dáváno poškozenému nic „navíc“ pouze je zajištěno, aby reálně dostal stejnou hodnotu, která mu ušla, a to soudy v praxi opomíjejí a k tomuto ani nesměřovala argumentace žalobce v uvedeném judikátu. Zároveň i v právu Evropské Unie lze nalézt rozhodnutí, které zdůrazňuje, že při rozhodování o náhradě škody musí být přihlédnuto k toku času, který může snížit hodnotu přiznané náhrady (Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. srpna 1993, M. H. Marshall proti Southampton and South West Hampshire Area Health Authority, věc C-271/91).

Časový nesoulad data vypracování posudku a rozhodnutí soudu

Soud by měl podle našeho názoru vyzvat znalce, aby vyčíslil změnu v časové hodnotě peněz co nejbližší datu vydání rozhodnutí. To je již pouze matematickým vyčíslením, které není pro znalce časově náročné a není spor ohledně logiky a techniky výpočtu.

Vztah časové hodnoty peněz a úroku z prodlení

Nabízí se argument, že z pohledu čistě ekonomického je časová hodnota peněz v soudním sporu zohledněna tím, že účastníci sporu mají možnost žádat úrok z prodlení. Úrok z prodlení by opravdu měl reflektovat vývoj hodnoty peněz v čase, jelikož se odvíjí od repo sazby stanovené Českou národní bankou. Právní podstata úroku z prodlení a časové hodnoty peněz se však zcela liší.

Úrok z prodlení nelze uplatnit ve všech případech (vyloučeno například v rozhodnutí soudu o vypořádání SJM). Na rozdíl od časové hodnoty peněz vzniká nárok na úrok z prodlení až v době, kdy bude nárok splatný, což je v případě nároku na náhradu škody či bezdůvodného obohacení až v době, kdy byl škůdce či ten, který se obohatil ke splnění vyzván, což může nastat s více či méně dlouhou časovou prodlevou. Naopak hodnota nároku jako takového se v důsledku měnící se časové hodnoty peněz mění v podstatě okamžitě.

Rozdíl je i v odlišné funkci. Úrok z prodlení je svou povahou akcesorický závazek, který má povinného motivovat k urychlenému splnění dluhu. Změna hodnoty nároku v důsledku času dle našeho názoru tvoří samotnou podstatu nároku a měla by být soudem přiznána jako součást jistiny, jelikož v podstatě odráží stav k datu vzniku nároku.

Je na zvážení, zda by úroky z prodlení měly (v případech, kdy se aplikují) ponížovat částku odpovídající náhradě škody či vrácení bezdůvodného obohacení, které byly vyčísleny včetně navýšení o změnu v časové hodnotě, když OZ počítá s kompenzační funkcí úroku z prodlení, a to v ustanovení § 1971 NOZ. Domníváme se, že započítání úroků z prodlení by se mělo vztáhnout na případy v tomto ustanovení uvedené, tj. na krytí náhrady škody vzniklé nesplněním peněžitého závazku. U případů náhrady škod a bezdůvodného obohacení, jejichž výše byla vyčíslena posudkem znalce, by měla být časová hodnota zohledněna minimálně do okamžiku, než nastoupí běh úroku z prodlení. Toto je v souladu se zásadou „*vigilantibus iura skripta sunt*“ [2] - úrok z prodlení bude počítán až od okamžiku, kdy je povinný k náhradě vyzván. Na druhou stranu to, že je žalobci odepírána hodnota, o kterou se změnil jeho nárok v důsledku plynutí času, by mohlo být v rozporu se zásadou rovnosti stran v civilním právu, protože dojde ke znevýhodnění žalobce, jehož nárok za podmínek současné ekonomiky postupně ztrácí na hodnotě, což je samozřejmě naopak výhodné pro žalovaného. Proto se přikláníme k názoru, že úrok z prodlení a časovou hodnotu peněz je třeba chápat odděleně.

Zohlednění časové hodnoty peněz v rozhodnutí soudu

Podle našeho názoru je důležité zohlednit časový nesoulad mezi datem vzniku nároku a datem rozhodnutí soudu. Jelikož v praxi často dochází k využívání znaleckých posudků pro vyčíslení hodnot k určitému datu, zdůrazňujeme roli časové hodnoty peněz a z toho vyplývající fakt, že výši plnění stanovenou k datu vzniku nároku je třeba časově aktualizovat. A to co nejlíže k datu rozhodnutí soudu tak, aby byl kompenzován čas, po který poškozenému pravomocně přiznaná škoda chyběla a po který mohl v případě peněžní kompenzace těmito prostředky disponovat a zhodnocovat je.

V případě stanovení peněžního plnění, kdy se vypracování znaleckého posudku a datum rozhodnutí liší v řádu měsíců či let, je pohledu znalce optimální následující postup:

- **1) Datum vzniku události, jež je základem sporu = datum ocenění dle znaleckého posudku.**
- **2) Vypracování znaleckého posudku s vyčíslením předmětné peněžní částky k datu vzniku události, jež je základem sporu (datum ocenění), a časovou aktualizací této částky k datu vypracování znaleckého posudku.**
- **3) Vyzvání znalce soudem k vypracování dodatku znaleckého posudku s úkolem aktualizovat vyčíslení předmětné částky k datu vypracování dodatku vzhledem k stáří**

prvního posudku v řádu měsíců či let.

- **4) Rozhodnutí soudu blízké v řádu desítek dní datu vypracování dodatku znaleckého posudku.[3]**

Z právního hlediska by bylo doplňování důkazů o dodatky k posudkům problematické, proto se jako vhodná varianta jeví nastínění vzorce pro vyhodnocení změn časové hodnoty peněz přímo ve znaleckém posudku, kdy by soud jednotlivé parametry doplnil k okamžiku rozhodování. Takto by bylo možné aktualizovat hodnotu nároku k datu rozhodnutí poměrně přesně. V rámci svého volného uvážení by pak soud měl k takto vypočtené částce přihlídnout.

Zohlednění časové hodnoty peněz při soudním rozhodnutí má dle našeho názoru oporu v ustanoveních OZ a občanského soudního řádu. Na druhou stranu jako zásadní procesní překážku při přiznávání nároku na náhradu škody či vrácení bezdůvodného obohacení vidíme fakt, že soud v těchto případech nemůže přiznat více, než je žádáno účastníkem. Samotní žalobci mohou být zdrženliví k tomu, aby ve svých návrzích požadovali více, než kolik činí vyčíslení ve znaleckém posudku, ať z důvodů zvýšení nákladů na soudní řízení, tak z důvodu právní nejistoty plynoucí z toho, že soudy k časové hodnotě peněz v současné rozhodovací praxi nepřihlíží. Opomíjení časové hodnoty peněz v rozhodovací praxi soudů si vysvětlujeme tím, že je soudy zaměňována s pojmem ušlého zisku, hodnota peněz se snižuje nejen tím, že prostředky nebyly investovány, ale i například prostřednictvím inflačních vlivů a kurzovými změnami.

Pavel Kohoutek,
senior konzultant TPA Horwath Valuation Services

Jana Švaříčková,
koncipientka Allen & Overy

[TPA Horwath](#)

Antala Staška 2027/79
140 00 Praha 4

Tel.: +420 222 826 211
e-mail: valuation@tpahorwath.cz

V Celnici 1031/4
110 00 Praha 1

Tel.: +420 222 107 111

Fax: +420 222 107 107

e-mail: receptip@allenovery.com

[1] Koncept sankční náhrady škody.

[2] Práva náležejí bdělým.

[3] V případě opětovného vyhotovení dodatku znaleckého posudku se body 3) a 4) (dle přípustných procesních možností) opakují.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)